

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**DIFICULTATS
D'APRENENTATGE I
TRASTORNS DEL
DESENVOLUPAMENT I**

Coordinació: Clara Sansó

Any acadèmic 2014-15

Informació general de l'assignatura

Denominació	DIFICULTATS D'APRENTATGE I TRASTORNS DEL DESENVOLUPAMENT I
Codi	100703
Semestre d'impartició	4t Avaluació Continuada
Caràcter	Troncal
Nombre de crèdits ECTS	6
Crèdits teòrics	0
Crèdits pràctics	0
Coordinació	Clara Sansó
Departament/s	Pedagogia i Psicologia
Modalitat	Presencial
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.
Idioma/es d'impartició	Català
Grau/Màster	Grau en Educació Infantil
Adreça electrònica professor/a (s/es)	Maria Teresa Mora; mtmora@pip.udl.cat; Despatx 2.29; Telèfon 973706566 Clara Sansó; csanso@pip.udl.cat; Despatx 1.29; Telèfon 973706574

Maria Teresa Mora
Clara Sansó (coordinadora)
Lector DOE

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Aprendre recursos per afavorir la integració educativa dels estudiants amb necessitats educatives especials.
- Asolir un nivell de coneixement i de comprensió de les idees relacionades amb l'educació entesa des d'un enfocament inclusiu.
- Conèixer i analitzar les estratègies didàctic-organitzatives per la construcció de l'escola per a totes les persones en el marc del paradigma de l'educació inclusiva.
- Ser capaç de detectar dificultats d'aprenentatge, trastorns de la comunicació i llenguatge, discapacitats cognitives, sensorials i motrius, així com els trastorns relacionats amb el comportament i l'atenció.
- Se capaç d'informar a altres professionals especialistes sobre els signes d'alarma observats en un infant de 0 a 6 anys.
- Establir les bases de la relació entre dificultats d'aprenentatge i trastorns del desenvolupament.
- Identificar les diferents dificultats d'aprenentatge, els trastorns generalitzats del desenvolupament, alteracions de la comunicació i llenguatge, problemes emocionals, de conducta i d'atenció, discapacitats físiques, sensorials i psíquiques i dels infants en risc biopsicosocial (prematunitat).
- Conèixer els aspectes propis del desenvolupament dels alumnes, de 0 a 6 anys, amb dificultats d'aprenentatge, alteracions de la comunicació i llenguatge, problemes emocionals, de conducta i d'atenció, discapacitats físiques, sensorials i psíquiques i dels infants en risc biopsicosocial (prematunitat).
- Adquirir una visió global de les implicacions educatives que afecten aquests trastorns i constatar la importància de proporcionar una resposta educativa adequada a l'especificitat de cada una de les persones

Competències

COMPETÈNCIES GENERALS

- Capacitat de gestionar informacions diverses
- Capacitat de treballar en equip.
- Capacitat de comunicar-se correctament de manera oral i escrita
- Capacitat de reflexió
- Capacitat per resoldre situacions educatives diverses
- Capacitat crítica durant i per la construcció dels aprenentatges
- Capacitat per utilitzar les TIC

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- Ser capaç de detectar dificultats d'aprenentatge, trastorns de la comunicació i llenguatge, discapacitats cognitives, sensorials i motrius, així com els trastorns relacionats amb el comportament i l'atenció.
- Se capaç d'informar a altres professionals especialistes sobre els signes d'alarma observats en un infant de 0 a 6 anys.
- Adquirir recursos per afavorir la integració educativa dels estudiants amb necessitats educatives especials.

Continguts fonamentals de l'assignatura

CONTINGUTS OBLIGATORIS

BLOC I

- Educació inclusiva, escola per a tots i atenció a la diversitat.
- Estratègies didàctiques i metodològiques d'atenció a la diversitat.

BLOC II

- Dificultats en el desenvolupament del llenguatge, la parla, del ritme i en la comunicació.
- Dificultats en el desenvolupament del llenguatge escrit i matemàtic
- Desenvolupament prenatal, origen d'algunes deficiències i atenció primerenca.
- Trastorns emocionals i de conducta.
- Discapacitat auditiva: aspectes evolutius i implicacions educatives.
- Discapacitat visual: aspectes evolutius i implicacions educatives.
- Discapacitat motriu: aspectes evolutius i implicacions educatives.
- Discapacitat mental: aspectes evolutius i implicacions educatives.
- TDAH: aspectes evolutius i implicacions educatives.
- Autisme: aspectes evolutius i implicacions educatives.

CONTINGUTS OPCIONALS

- Altes capacitats
- Alumnat en risc de deprivació sociocultural
- Alumnat de diversitat lingüística i cultural

Eixos metodològics de l'assignatura

- Exposició de la professora.
- Exposicions dels alumnes.
- Estudi de casos pràctics.
- Anàlisis de vídeos.
- Debats i reflexions en gran i petit grup.
- Lectures i anàlisis de documents.
- Recerca d'informació.
- Elaboració de treballs i síntesi.
- Tutories individuals i grupals.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

SETMANES	DESCRIPCIÓ	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
SETMANA 1	PRESENTACIÓ MATÈRIA	Delimitació de les competències continguts, objectius i avaluació de la matèria Activar coneixements previs Adquirir recursos per afavorir la integració educativa dels estudiants amb necessitats educatives especials.	Exposició professor Mediació en les activitats	Pràctica i debat
SETMANA 2 A 4	CLASSES PRESENCIALS DEL BLOC I: L'EDUCACIÓ INCLUSIVA	Adquirir un nivell de coneixement i de comprensió de les idees relacionades amb l'educació entesa des d'un enfocament inclusiu. Conèixer i analitzar les estratègies didàctic-organitzatives per la construcció de l'escola per a totes les persones en el marc del paradigma de l'educació inclusiva	Exposar Potenciar el debat Relacionar teoria-pràctica Mantenir una actitud de reflexió i qüestionament sistemàtic	Cercar i analitzar informació Argumentar Relacionar teoria-pràctica Mantenir una actitud de reflexió i qüestionament sistemàtic

SETMANES	DESCRIPCIÓ	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
SETMANA 5 A 13	CLASSES PRESENCIALS DEL BLOC II: DIFICULTATS D'APRENTATGE I TRASTORNS DEL DESENVOLUPAMENT	<p>Ser capaç de detectar dificultats d'aprenentatge, trastorns de la comunicació i llenguatge, discapacitats cognitives, sensorials i motrius, així com els trastorns relacionats amb el comportament i l'atenció.</p> <p>Se capaç d'informar a altres professionals especialistes sobre els signes d'alarma observats en un infant de 0 a 6 anys.</p> <p>Establir les bases de la relació entre dificultats d'aprenentatge i trastorns del desenvolupament.</p> <p>Identificar les diferents dificultats d'aprenentatge, els trastorns generalitzats del desenvolupament, alteracions de la comunicació i llenguatge, problemes emocionals, de conducta i d'atenció, discapacitats físiques, sensorials i psíquiques i dels infants en risc biopsicosocial.</p> <p>Conèixer els aspectes propis del desenvolupament dels alumnes, de 0 a 6 anys, amb dificultats d'aprenentatge, alteracions de la comunicació i llenguatge, problemes emocionals, de conducta i d'atenció, discapacitats físiques, sensorials i psíquiques i dels infants en risc biopsicosocial</p> <p>Adquirir una visió global de les implicacions educatives que afecten aquests trastorns i constatar la importància de proporcionar una resposta educativa adequada a l'especificitat de cada una de les persones.</p>	<p>Exposar</p> <p>Potenciar el debat</p> <p>Relacionar teoria-pràctica</p> <p>Mantenir una actitud de reflexió i qüestionament sistemàtic</p>	<p>Cercar i analitzar informació</p> <p>Argumentar</p> <p>Relacionar teoria-pràctica</p> <p>Mantenir una actitud de reflexió i qüestionament sistemàtic</p>
SETMANA 14 A 15	CLASSES PRESENCIALS: PRESENTACIÓ TREBALLS GRUPALS	<p>Ser capaç d'informar a la resta de companys la recerca i reflexió realitzada al voltant de les Dificultats d'Aprenentatge i Trastorns del desenvolupament.</p>	<p>Potenciar el debat</p> <p>Relacionar teoria-pràctica</p> <p>Mantenir una actitud de reflexió i qüestionament sistemàtic</p>	<p>Cercar i analitzar informació</p> <p>Argumentar</p> <p>Relacionar teoria-pràctica</p> <p>Mantenir una actitud de reflexió i qüestionament sistemàtic</p>

Sistema d'avaluació

Avaluació contínua valorada amb les següents evidències:

Bloc I

Producció individual: 29%

Bloc II

Examen temari GG: 29%

Examen temari GM: 16%

Treball grupal: 26%

AVALUACIÓ PELS ESTUDIANTS AMB NEE

(Condicció: certificat de discapacitat o de tenir alguna dificultat específica d'aprenentatge)

El professorat de l'assignatura podrà modificar el sistema d'avaluació i la realització d'activitats presencials, i no presencials, en funció de les Necessitats Educatives Específiques de cada alumne, sempre consensuat amb la comissió d'Atenció a la Diversitat de la UdL.

DATES IMPORTANTS

Data d'entrega de les evidències i realització dels exàmens:

- **BLOC I:** la data prevista per l'entrega de la producció individual es determinarà pel professor/a de nova incorporació.
- **BLOC II:**
 - La data prevista per l'entrega del treball individual estarà al voltant de les setmanes 12 - 14.
 - La data dels exàmens es concretaran per a les setmanes 16 -18

REQUISITS A TENIR EN COMPTE

- S'han de superar TOTES les evidències amb la nota igual o superior a 5.
- L'assistència és obligatòria (80% d'assistència).
- L'assistència a les tutories de grup són obligatòries.
- Les faltes ortogràfiques penalitzen.

Bibliografia i recursos d'informació

BIBLIOGRAFIA

Aguilera, A. (2004). *Introducción a las Dificultades del Aprendizaje*. Madrid. McGraw Hill.

[Batshaw](#), M., [Pellegrino](#), L. i [Roizen](#), N. (2007). *Children with Disabilities*. Baltimor: Paul H. Brookes Publishing Company.

Bautista, R. (2002). *Necesidades Educativas Especiales*. Málaga: Aljibe.

Bisetto, D., Latorre, Á. i Teruel, J. (2011). *Trastornos de conducta: Estrategias de intervención y casos prácticos*. Valencia: Universitat de València

Bray, S. (2001). Components crítics en el desenvolupament de l'educació inclusiva. *Suports*, 5 (1), 26-31.

Gimeno, J. (2005). Diversos però no desiguals. *Suports*, 9 (1), 23-32.

Hulme, Ch. i Snowling, M.J. (2009). *Developmental Disorders of Language Learning and Cognition*. United Kingdom: Wiley-Blackwell

Lerner, J. i Holden, J. B. (2009). *Learning Disabilities and Related Mild Disabilities: Characteristics, Teaching Strategies, and New Directions*: International edition: Belmont, CA.

Marchesi, A., Coll, C. i Palacios, J. (2005). *Desarrollo psicológico y educación. Volumen 3. Trastornos del desarrollo y necesidades educativas especiales*. Madrid: Alianza Editorial.

Mata, F.S. (2001). *Enciclopedia psicopedagógica de necesidades educativas especiales. Volumen I*. Madrid: Ediciones Aljibe.

Odom, S., Horner, R. i Snell, M. (2007). *Handbook of Developmental Disabilities*. Guilford Press: New York.

Rigo, E. (2003). Los peligros educativos y sociales de una falta de definición conceptual: las dificultades de aprendizaje. *Bordón*, 55 (1), 41-49.

Santiuste, V. i González-Pérez, J. (2005). *Dificultades de Aprendizaje e intervención psicopedagógica*. Madrid: Editorial CCS.

Vila, R. (2006). Com podem treballar millor amb TOT l'alumnat. *Suports*, 10 (1), 41-43.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

Acereda, A. (2010). *Niños superdotados*. Madrid: Piramide

Ainscow, W. (1991). *Effective school for all*. London: David Fulton publishers.

Ainscow, M. (1995) *Necesidades especiales en el aula. Guía para la formación del profesorado*. Madrid: Unesco-Narcea.

Albertí, M. i Romero, L. (2010). *Alumnado con discapacidad visual*. Barcelona: Graó.

Alegret, J., Castanys, E. y Sellarès, R. (2010). *Alumnado en situación de estrés emocional*. Barcelona: Graó.

Arnaiz, P.; D Haro, R. (1997). *10 años de integración en España: análisis de la realidad y perspectivas de futuro*. Actas de la XXII Reunión Científica Anual de A.E.D.E.S. Murcia: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Murcia.

Bassedas, E. (2010). *Alumnado con discapacidad intelectual y retraso del desarrollo*. Barcelona: Graó.

Bauermeister, J. (2014). *Hiperactivo, Impulsivo, Distráido ¿Me conoces?*. Nueva York: Guilford Publications, Inc.

Bolívar, A. (1999): *Cómo mejorar los centros educativos*. Madrid: Síntesis.

Brown, I. i Percy, M. A. (2010). *Comprehensive Guide to Intellectual and Developmental Disabilities*. Baltimor: Paul H. Brookes Publishing Company.

Cardona, M. C., Gomar, C., Palmés, C. i Sadurní, N. (2010). *Alumnado con pérdida auditiva*. Barcelona: Graó.

Caron, J. (1996). Una teoria ecológica para la intervención comunitaria. *Psychosocial Intervention* –

Intervención Psicosocial, 5 (14), 53-68.

Coelho, E., Oller, J. i Serra, J.M. (2013). *Lenguaje y aprendizaje en un aula multilingüe. Un enfoque práctico*. Barcelona: Horsori.

Checa, F.J., Marcos, M., Martín, A., Núñez, M. A. y Vallés, A. (2000). *Aspectos evolutivos y educativos de la deficiencia visual. Volumen I*. Madrid: ONCE.

Cochran, M. i Lytle, S. (2002) *Dentro- fuera. Enseñantes que investigan*. Madrid: Akal.

Collins, A. (2006). Cognitive Apprenticeship. En R. Keith Sawyer (ed.), *The Cambridge handbook of the learning sciences* (pp. 47-60). Cambridge: Cambridge University Press.

Coto, M. (2013). *Síndrome de Asperger: Guía práctica para la intervención en el ámbito escolar*. San Juan de Aznalfarache: Asociación sevillana de Asperger.

Del Campo, M.E., Palomares, L. i Arias, T. (1997) *Casos prácticos de dificultades de aprendizaje y necesidades educativas especiales*. Madrid: Ramón Areces.

Departament d'Educació (2009). *Serveis educatius*. [en línia] <http://www.xtec.cat/cse/see.htm> [Consulta: 02 de juliol de 2012].

Departament d'Ensenyament (2013). *Les altes capacitats: detecció i actuació en l'àmbit educatiu*. Barcelona: Servei de Comunicació i Publicacions.

Deusdad, B. (2009). *Immigrants a les escoles*. Barcelona: Pagès

Domènech, J. (2010). *Elogi de l'educació lenta*. Barcelona: Graó.

Frigerio, G. (2004). La complejidad de educar. *Novedades Educativas*, 168, 4-7.

Gallardo, M.V. i Salvador, M.L. (1994). *Discapacidad Motora. Aspectos Psicoevolutivos y Educativos*. Málaga: Aljibe.

García, J.N. (1999). *Intervención Psicopedagógica en los trastornos del Desarrollo*. Madrid: Pirámide.

Giné, C. (2001). *Intervención psicopedagógica en los trastornos del desarrollo*. Barcelona: Ediuoc.

Giné, C. (2003). *Trastornos del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona: UOC.

Gispert, D. i Ribas, L. (2010). *Alumnado con dificultades en el aprendizaje de la lectura*. Barcelona: Graó.

Gómez, M., Mir, V. (2011) *Altas capacidades en niños y niñas. Detección, identificación e integración en la escuela y en la familia*. Madrid: Narcea.

Hall, L. (2009). *Autism spectrum disorders: from theory to practice*. San Diego: Pearson.

Hargreaves, A. (2003). *Replantear el cambio educativo. Un enfoque renovador*. Buenos Aires: AMORRORTU.

Haramboure, M. E. (2005). La complejidad de la pretendida integración. *Novedades Educativas*, 179, 19-21.

Hortal, C., Bravo, A., Mitjà, C. s i Soler, J.M. (2010). *Alumnado con trastornos del espectro autista*. Barcelona: Graó.

Juárez, A. i Monfort, M. (2001). Estimulación del lenguaje oral. Un modelo interactivo para niños con dificultades educativas especiales. Madrid: Entha Ediciones.

López, F. (2009). Alumnos y alumnas con espectro autista: concepto, características e intervención. *Revista digital: Innovación y experiencias educativas*.

López, M. ; Pérez, A.; Santos, M.A. (2003). *Conversando con Maturana de Educación*. Màlaga: Aljibe.

- Lou, M.A. i López, N. (1999). *Bases psicopedagógicas de la educación especial*. Madrid: Pirámide.
- Martínez, M. i Guirado, À. (2010). *Alumnado con altas capacidades*. Barcelona: Graó.
- Martínez, M.A. et al. (2013). Todo sobre el TDAH. Guía para la vida diaria, Avances y mejoras como labor de equipo. Tarragona: Altaria.
- Ministerio de Educación. Gobierno de España (2013). *Definiciones científicas, altas capacidades*. Madrid: Consell Superior d'experts en altes capacitats.
- Molina, S. (1994) *Bases psicopedagógicas de la educación especial*. Alcoi: Marfil.
- Mora, J. y Aguilera, A. (2001). *Dificultades en el aprendizaje del lenguaje, de las matemáticas y en la socialización*. Sevilla: Kronos.
- Morin, E. (1990). *Introducción al Pensamiento Complejo*. Barcelona: Gedisa.
- Morin, E. (1999). *La Cabeza Bien Puesta*. Buenos Aires: Nueva Visión.
- Morin, E. (1999). *Los Siete Saberes Necesarios Para la Educación del Futuro*. Paris: UNESCO
- Morin, E. (2003). Educar en la era planetaria. *Novedades Educativas*, 179, 19-21.
- Orjales, I. (1998). *Déficit de Atención con Hiperactividad. Manual para padres y educadores*. Madrid. CEPE.
- Osorio, L. (2005). La formación humana en la educación: un abordaje desde la complejidad. *Aula Abierta*, 142, 7-10.
- Rodrigo, M. J. i Palacios, J. (1998.). *Familia y desarrollo humano*. Madrid: Alianza.
- Rosell, C., Soro-Camats, E. i Basil, C. (2010). *Alumnado con discapacidad motriz*. Barcelona: Graó.
- Samuell, C., Alsina, G. i Arroyo, M. (2010). *Alumnado con dificultades de regulación del comportamiento*. Barcelona: Graó.
- Sans, A. (2009). *¿Por qué me cuesta tanto aprender? Trastornos del aprendizaje*. Barcelona: edebé.
- Soutullo, E.C. (2008) *Convivir con Niños y Adolescentes con Trastorno por Déficit de Atención e Hiperactividad*. Madrid: Panamericana.
- Stainback, S.B. i Stainback, W.C. (1992). *Curriculum considerations in inclusive classrooms: facilitating learning for all students*. Baltimore: Paul H. Brookes.
- Stainback, S. (2001). Componentes críticos en el desenvolupament de l'educació inclusiva. *Suports*, 5 (2), 26-31
- Taylor, V. (2001). Convivencia en la escuela asumiendo la complejidad. *Novedades Educativas*, 125, 22-23.
- Vallés, A. (1998). *Dificultades de Aprendizaje e intervención psicopedagógica*. Valencia: Promolibro.
- Verdugo, M. A. y Gutiérrez, B. (2009). *Discapacidad Intelectual: Adaptación social y problemas de comportamiento*. Madrid: Pirámide.
- Villa, R. A. i Housand, J. S. (1995): *Creating an inclusive school*. Alexandria: ASCD.
- Velilla, M. A. (2002): *Manual de Iniciación Pedagógica al Pensamiento Complejo*. Quito: Ediciones jurídicas Gustavo Ibáñez
- Williams, J. (1990) *The special education handbook. An introduction reference*. London: Bristol.